

Spis treści

Część I

CHARAKTERYSTYKA PRAWA PRACY

(*Natalia Plona, Katarzyna Bomba, Katarzyna Jaworska, Kamila Naumowicz*) 13

1. Pojęcie, przedmiot, systematyka i funkcje prawa pracy (<i>Natalia Plona</i>)	13
1.1. Pojęcie prawa pracy	13
1.2. Przedmiot prawa pracy	14
1.2.1. Stosunki pracy	16
1.2.2. Stosunki prawne związane ze stosunkami pracy	18
1.3. Systematyka prawa pracy	19
1.4. Cechy prawa pracy na tle innych gałęzi prawa	19
1.5. Prawo pracy w systemie prawa	21
1.6. Funkcje prawa pracy	23
2. Źródła prawa pracy (<i>Natalia Plona</i>)	25
2.1. Pojęcie, rodzaje i systematyka źródeł prawa pracy – uwagi wstępne	25
2.2. Hierarchia źródeł prawa pracy	26
2.2.1. Krajowe źródła prawa o charakterze powszechnie obowiązującym	28
2.2.1.1. Konstytucja RP	28
2.2.1.2. Kodeks pracy	29
2.2.1.3. Odrębne akty ustawowe i wykonawcze	30
2.3. Międzynarodowe i europejskie źródła prawa pracy	31
2.4. Pragmatyki pracownicze i służbowe	32
2.5. Zakładowe i ponadzakładowe akty prawa pracy	33
2.5.1. Układy zbiorowe pracy	34
2.5.2. Porozumienia zbiorowe	35
2.5.3. Regulaminy pracy	36
2.5.4. Regulaminy wynagradzania	37
2.5.5. Statuty	38
3. Podstawowe zasady prawa pracy (<i>Katarzyna Bomba</i>)	38
3.1. Prawo do pracy	39
3.2. Swoboda nawiązania stosunku pracy	40
3.3. Zasada ochrony godności i innych dóbr osobistych pracownika	41
3.4. Zasada równości pracowników i zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu	42
3.5. Zasada godziwego wynagrodzenia za pracę	44
3.6. Zasada prawa do wypoczynku	45
3.7. Zasada zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy	46
3.8. Zasada zaspokajania socjalnych, bytowych i kulturalnych potrzeb pracowników	47
3.9. Zasada ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych	47
3.10. Zasada uprzywilejowania pracownika	48
3.11. Podstawowe zasady z zakresu zbiorowego prawa pracy	50
4. Równe traktowanie w zatrudnieniu (<i>Katarzyna Jaworska</i>)	51
4.1. Pojęcie równego traktowania	51

4.2. Dyskryminacja bezpośrednia i pośrednia	53
4.3. Molestowanie i molestowanie seksualne	54
4.4. Skutki nierównego traktowania	55
5. Nadzór i kontrola przestrzegania prawa pracy (<i>Kamila Naumowicz</i>)	56
5.1. Państwowa Inspekcja Pracy	57
5.1.1. Organizacja PIP	57
5.1.2. Kompetencje PIP	57
5.2. Społeczna inspekcja pracy	58
5.3. Inne organy sprawujące nadzór nad przestrzeganiem prawa pracy	59
5.3.1. Państwowa Inspekcja Sanitarna	59
5.3.2. Dozór techniczny	60

Część II

STOSUNEK PRACY

(<i>Małgorzata Czuryk, Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	63
1. Charakter prawny stosunku pracy (<i>Małgorzata Czuryk</i>)	63
1.1. Pojęcie i cechy stosunku pracy	63
1.2. Podmioty stosunku pracy	67
1.2.1. Pracownik	67
1.2.2. Pracodawca	68
1.2.2.1. Zmiana pracodawcy	70
2. Stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania i spółdzielczej umowy o pracę (<i>Małgorzata Czuryk</i>)	73
2.1. Powołanie	73
2.2. Wybór	77
2.3. Mianowanie	80
2.4. Spółdzielcza umowa o pracę	82
3. Zawarcie umowy o pracę (<i>Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	84
3.1. Rodzaje umów o pracę	86
3.2. Forma i treść umowy o pracę	87
4. Zmiana treści umowy o pracę (<i>Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	93
4.1. Porozumienie zmieniające	93
4.2. Wypowiedzenie zmieniające	93
5. Rozwiązanie umowy o pracę i roszczenia z tytułu wadliwego rozwiązania umowy o pracę (<i>Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	96
5.1. Rozwiązanie umowy o pracę na podstawie porozumienia stron	97
5.2. Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem	97
5.3. Roszczenia pracownika w razie wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę	102
5.4. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę z winy pracownika	105
5.5. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę z przyczyn niezawinionych przez pracownika	110
5.6. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika	112
5.7. Roszczenia pracownika w razie niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia	113
5.8. Roszczenia pracodawcy w razie niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia	114

6. Zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracowników (zwolnienia grupowe) (<i>Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	115
6.1. Przesłanki i tryb zwolnień grupowych	116
6.2. Ochrona w razie zwolnień grupowych z przyczyn niedotyczących pracownika	117
6.3. Ochrona w razie zwolnień indywidualnych z przyczyn niedotyczących pracownika	118
6.4. Świadczenia związane ze zwolnieniami grupowymi	118
7. Wygaśnięcie stosunku pracy (<i>Dominik Mieczkowski-Wilga</i>)	119

Część III

OBOWIĄZKI PRACODAWCY I PRACOWNIKA

(<i>Kamila Naumowicz, Andrzej Skonieczek, Katarzyna Jaworska</i>)	125
1. Obowiązki pracodawcy (<i>Kamila Naumowicz</i>)	125
1.1. Podstawowe obowiązki pracodawcy	125
2. Istota, rodzaje i źródła konfliktów (<i>Andrzej Skonieczek</i>)	127
2.1. Pojęcie konfliktu	127
2.2. Rodzaje konfliktów	128
2.3. Źródła i przyczyny powstawania sytuacji konfliktowych	130
2.4. Przebieg konfliktu	132
2.5. Tradycyjne i współczesne poglądy na konflikt	133
2.6. Metody rozwiązywania konfliktu	133
3. Przeciwdziałanie mobbingowi (<i>Andrzej Skonieczek</i>)	134
3.1. Zarządzanie konfliktem w zakładzie pracy jako sposób przeciwdziałania mobbingowi	134
3.2. Pojęcie mobbingu w prawie pracy (<i>Kamila Naumowicz</i>)	135
3.3. Roszczenia pracownika w związku z mobbingiem (<i>Kamila Naumowicz</i>)	136
4. Dokumentacja pracownicza (<i>Kamila Naumowicz</i>)	136
4.1. Świadczenia pracy	138
5. Obowiązki pracownika (<i>Kamila Naumowicz</i>)	140
5.1. Sumienne i staranne wykonywanie pracy	140
5.2. Stosowanie się do poleceń przełożonych	141
5.3. Przestrzeganie czasu pracy ustalonego w zakładzie pracy	141
5.4. Przestrzeganie regulaminu pracy i ustalonego w zakładzie pracy porządku	142
5.5. Przestrzeganie przepisów oraz zasad bhp	142
5.6. Dbanie o dobro zakładu pracy	143
5.7. Zachowanie w tajemnicy informacji	144
5.8. Przestrzeganie zasad współżycia społecznego	145
6. Obowiązki pracodawcy i pracownika w zakresie przetwarzania danych osobowych (<i>Kamila Naumowicz</i>)	145
6.1. Podstawy prawne przetwarzania danych osobowych w zatrudnieniu	145
6.2. Przetwarzanie danych osobowych na etapie rekrutacji	146
6.3. Zgoda jako przesłanka legalności przetwarzania danych osobowych w zatrudnieniu	147
6.4. Formy i granice monitorowania pracowników	149
6.4.1. Monitoring wizyjny	149
6.4.2. Monitoring poczty elektronicznej	150
6.4.3. Inne formy monitoringu	150

6.5. Zakaz konkurencji	151
6.5.1. Pojęcie zakazu konkurencji na gruncie prawa pracy	151
6.5.2. Forma umowy o zakazie konkurencji	151
6.5.3. Rodzaje umów o zakazie konkurencji	152
6.5.3.1. Umowa o zakazie konkurencji w trakcie trwania stosunku pracy .	152
6.5.3.2. Umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy	153
7. Kwalifikacje zawodowe pracowników (<i>Katarzyna Jaworska</i>)	154

Część IV

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRACOWNICZA

(<i>Krystyna Ziółkowska, Natalia Plona</i>)	157
1. Odpowiedzialność porządkowa (<i>Krystyna Ziółkowska</i>)	157
1.1. Zagadnienia wstępne	157
1.2. Przesłanki odpowiedzialności porządkowej	159
1.3. Tryb nakładania kar porządkowych	162
2. Odpowiedzialność materialna (majątkowa) pracowników (<i>Natalia Plona</i>)	164
2.1. Odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy	165
2.1.1. Przesłanki odpowiedzialności majątkowej pracowników	165
2.1.2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez kilku pracowników	167
2.1.3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez pracownika osobie trzeciej	167
2.1.4. Naprawienie szkody	168
2.2. Odpowiedzialność pracownika za mienie powierzone	169
2.2.1. Zakres powierzenia mienia	170
2.2.2. Przesłanki odpowiedzialności pracownika za mienie powierzone i zakres odpowiedzialności	171
2.2.3. Wspólna odpowiedzialność materialna pracowników za mienie łącznie powierzone	172

Część V

WYNAGRODZENIE ZA PRACĘ I INNE ŚWIADCZENIA

(<i>Katarzyna Bomba, Kamila Naumowicz</i>)	173
1. Prawne źródła wynagrodzenia za pracę (<i>Katarzyna Bomba</i>)	173
2. Pojęcie i przedmiot wynagrodzenia za pracę (<i>Katarzyna Bomba</i>)	177
3. Składniki wynagrodzenia za pracę (<i>Katarzyna Bomba</i>)	179
3.1. Wynagrodzenie zasadnicze	179
3.2. Składniki dodatkowe	180
4. Minimalne wynagrodzenie za pracę (<i>Katarzyna Bomba</i>)	182
5. Prawna ochrona wynagrodzenia za pracę (<i>Katarzyna Bomba</i>)	184
5.1. Zakaz zrzeczenia się prawa do wynagrodzenia za pracę	184
5.2. Termin, forma i sposób wypłaty wynagrodzenia za pracę	185
5.3. Ograniczenia dopuszczalności potrąceń z wynagrodzenia za pracę	188
6. Inne świadczenia związane z pracą (<i>Katarzyna Bomba</i>)	192
7. Nagrody i wyróżnienia (<i>Kamila Naumowicz</i>)	194
7.1. Pojęcie nagrody na gruncie prawa pracy	194
7.2. Tryb przyznawania nagród i wyróżnień	195

Część VI**CZAS PRACY****(Piotr Prusinowski) 197**

1. Definicja czasu pracy	197
2. Okresy odpoczynku	199
3. Dyżur	200
4. Wymiar czasu pracy	201
5. Systemy czasu pracy	203
5.1. Równoważne systemy czasu pracy	204
5.2. Zadaniowy czas pracy	205
5.3. Praca w ruchu ciągłym	207
5.4. Systemy czasu pracy wprowadzane na wniosek pracownika	207
5.5. Instytucje gwarancyjne i ograniczające korzystanie z pracy	208
6. Praca w godzinach nadliczbowych	209
6.1. Definicja pracy w godzinach nadliczbowych	209
6.2. Zrekompensowanie pracy w godzinach nadliczbowych	211
6.3. Ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych	214
7. Czas pracy „kierowników”	215
8. Praca w porze nocnej	217
9. Praca w niedziele i święta	218
10. Czas pracy kierowców	220

Część VII**URLOPY PRACOWNICZE****(Katarzyna Jaworska) 223**

1. Urlop wypoczynkowy	223
1.1. Cechy urlopu wypoczynkowego	223
1.2. Nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego	224
1.3. Wymiar urlopu wypoczynkowego	225
1.4. Udzielanie urlopu wypoczynkowego	227
1.5. Urlop na żądanie	229
2. Urlop bezpłatny	230
3. Urlop okolicznościowy i inne zwolnienia od pracy	232

Część VIII**UPRAWNIENIA PRACOWNIKÓW ZWIĄZANE Z RODZICIELSTWEM****(Krystyna Ziółkowska) 235**

1. Zagadnienia wstępne	235
2. Ochrona kobiety w ciąży	236
3. Urlopy związane z rodzicielstwem	238
3.1. Urlop macierzyński	238
3.2. Urlop rodzicielski	241
3.3. Urlop ojcowski	244
3.4. Urlop wychowawczy	245

4. Inne uprawnienia rodzicielskie	247
5. Szczególna ochrona trwałości stosunku pracy	249

Część IX

ZATRUDNIANIE I OCHRONA PRACY MŁODOCIANYCH I DZIECI

<i>(Natalia Plona)</i>	251
------------------------------	------------

1. Zagadnienia wstępne	251
2. Pojęcie młodocianego i dziecka	252
3. Umowa w celu przygotowania zawodowego	252
3.1. Przygotowanie zawodowe młodocianych oraz warunki dopuszczalności zatrudniania młodocianych	252
3.2. Nawiązanie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego – treść i forma umowy	253
3.3. Rozwiązanie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego	255
4. Zatrudnianie młodocianych przy wykonywaniu lekkich prac	256
5. Szczególna ochrona zdrowia młodocianych	257
6. Czas pracy i urlop wypoczynkowy	258
7. Rzemieśnicze przygotowanie zawodowe	260
8. Praca lub inne zajęcia zarobkowe wykonywane przez dzieci	260

Część X

BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

<i>(Krystyna Ziółkowska)</i>	263
------------------------------------	------------

1. Zagadnienia wstępne	263
2. Obowiązki pracodawcy w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy ..	265
3. Obowiązek pracodawcy zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy	265
4. Profilaktyczna ochrona pracy	269
5. Bhp w czasie pandemii COVID-19	271
6. Służba bezpieczeństwa i higieny pracy	274

Część XI

UKŁADY ZBIOROWE PRACY

<i>(Izabela Bagińska)</i>	277
---------------------------------	------------

1. Ponadzakładowy układ zbiorowy pracy	277
1.1. Podmioty zawierające ponadzakładowy układ	277
1.2. Federacje i konfederacje związków zawodowych	277
1.3. Inicjatywa zawarcia układu ponadzakładowego	278
1.4. Wielość organizacji związkowych	279
1.5. Rozszerzenie stosowania układu ponadzakładowego	280
1.6. Skutki połączenia lub podziału organizacji związkowej lub organizacji pracodawców	282
2. Zakładowy układ zbiorowy pracy	282
2.1. Podmioty zawierające układ zakładowy	282
2.2. Inicjatywa zawarcia układu zakładowego	283

2.3. Wielość organizacji związkowych	284
2.4. Postanowienia układu zakładowego	284
2.5. Zawieszenie stosowania układu	285
2.6. Rokowania nad zawarciem układu zakładowego	286
3. Skutki połączenia lub rozwiązania organizacji związkowych	287

Część XII

ROZPATRYWANIE SPORÓW O ROSZCZENIA ZE STOSUNKU PRACY I PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ

<i>(Tomasz Madej)</i>	289
-----------------------------	-----

1. Polubowne metody rozwiązywania sporów ze stosunku pracy	290
1.1. Postępowanie pojednawcze	290
1.2. Przebieg postępowania pojednawczego	291
1.3. Mediacja	292
1.4. Sąd polubowny	295
1.5. Zawezwanie do próby ugodowej	296
1.5.1. Ugoda	297
2. Sądy pracy	299
2.1. Ustrój sądów pracy	299
2.2. Sprawy rozpoznawane przez sądy pracy	300
2.3. Odrębności postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy	300
3. Przedawnienie roszczeń i terminy zawite	305
3.1. Przedawnienie roszczeń	305
3.2. Terminy zawite	306

Część XIII

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA WYKROCZENIA PRZECIWKO PRAWOM PRACOWNIKA

<i>(Izabela Bagińska)</i>	307
---------------------------------	-----

1. Kto może popełnić wykroczenie? Kto ściga za popełnienie wykroczeń? Uwagi ogólne	307
2. Katalog wykroczeń z zakresu prawa pracy	307
3. Wysokość kary grzywny	309
4. Ukarania pracodawcy	310
5. Charakterystyka wybranych wykroczeń	310
5.1. Obchodzenie obowiązku zawarcia umowy o pracę	310
5.2. Wypowiedzenie lub rozwiązanie stosunku pracy z rażącym naruszeniem przepisów	311
5.3. Wykroczenia związane z wypłatą świadczeń pracowniczych	311
5.4. Wykroczenia związane z urlopem wypoczynkowym	312
5.5. Naruszenie przepisów o czasie pracy	312

Wykaz literatury	313
------------------------	-----

Wykaz skrótów	321
---------------------	-----